

Forslag

til

Lov om ændringer i lov om folkeskolen.

Fremsat den 16. marts 1962 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

I lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen, således som denne er ændret ved lovene nr. 570 af 31. oktober 1940, nr. 96 af 15. marts 1946, nr. 414 af 12. juli 1946, nr. 194 af 4. juni 1947, nr. 263 af 27. maj 1950, nr. 220 af 11. juni 1954, nr. 163 af 7. juni 1958 og nr. 235 af 10. juni 1960, foretages følgende ændringer:

1. I § 2, *stk. 1*, ændres ordene „en 9. klasse“ til: „en 9. og en 10. klasse“.

2. I § 2, *stk. 2*, ændres ordet „særundervisning“ til: „specialundervisning“.

3. I § 3, *stk. 1*, ændres ordene „lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsskoler m. v.“ og „loven om ungdomsundervisning m. v.“ til: „lov om ungdomsskoler og aften-skoler m. v.“, og ordene „9. klasse“ ændres to steder til: „9. og 10. klasse“.

4. I § 3, *stk. 2*, ændres ordene „eller i realafdelingen i en privat realskole, når kommunen har aftale med denne om optagelse af børn, hvis forældre ønsker det“ til: „eller — for de børn, hvis forældre ønsker det — i realafdelingen i en privat realskole“.

5. I § 3, *stk. 3*, ændres „9. klasse“ til: „9. klasse, 10. klasse“.

6. I § 5, *stk. 3*, ændres ordene „§ 18, stk. 2 i lov nr. 200 af 12. april 1949“ til: „skoletilsynsloven § 18, stk. 2“.

7. I § 13, *stk. 2*, udgår ordene „Den må tidligst i 8. hovedskoleklasse være baseret på særlige afgangsprøver i fagene“.

Undervisningsmin. j. nr. 1000/61.

8. I § 13 indføres som nyt stk. 3:

„*Stk. 3.* For børn, der går ud af skolen ved afslutningen af 8. hovedskoleklasse, 9. klasse eller 10. klasse, kan der afholdes særlige afgangsprøver, ved hvilke der gives karakterer i de enkelte fag. De nærmere regler om disse prøver, herunder om udarbejdelse og bedømmelse af de skriftlige prøver og om karaktergivning, fastsættes af ministeren“.

9. I § 16, *stk. 1*, ændres ordene „8.-9. skoleår“ til: „8.-10. skoleår“.

10. I § 16, *stk. 3*, ændres ordene „5.-9. skoleår“ til: „5.-10. skoleår“.

11. I § 17, *stk. 4*, ændres ordene „8. og 9. skoleår“ til: „8.-10. skoleår“.

12. I § 17, *stk. 5*, ændres ordene „8. og 9. skoleår“ til: „8.-10. skoleår“.

13. I § 17, *stk. 6*, ændres ordene „og 9. klasse“ til: „og 9.-10. klasse“.

14. I § 17, *stk. 7*, ændres ordene „§ 64, stk. 2“ til: „§ 64, stk. 1“.

15. I § 17, *stk. 8*, ændres ordene „8. hovedskoleklasse og 9. klasse“ til: „8. hovedskoleklasse, 9. klasse og 10. klasse“, og ordene „lov nr. 219 af 11. juni 1954 § 29“ ændres til: „lov om ungdomsskoler og aften-skoler m. v. § 30“.

16. I § 23, *stk. 1*, 4. punktum, udgår ordene „af 12. juli 1946“.

F. t. l. om ændr. i l. om folkeskolen.

17. I § 29, stk. 1, ændres ordene „en 9. klasse“ til: „en 9. klasse og en 10. klasse“.

18. I § 29, stk. 2, ændres ordet „særundervisning“ til: „specialundervisning“.

19. I § 38, stk. 2, indsættes efter ordene „§ 13, stk. 2“: „og 3“ og efter ordet „afgangsbeviser“: „og afgangsprøver“.

20. I § 46, stk. 2, udgår ordene „Lov nr. 168 af 17. maj 1916 § 1 . . . med hensyn til privat underviste børn.“

21. I § 48, stk. 3, ændres ordene „lov nr. 343 af 6. maj 1921 § 19, jfr. § 36“ til: „medhjælperloven § 19, jfr. § 37.“

22. I § 50, stk. 2, ændres ordene „8. hovedskoleklasse og 9. klasse“ to steder til: „8. hovedskoleklasse, 9. klasse eller 10. klasse“.

23. I § 51, stk. 2, 3. led, udgår sætningerne „Samme regel følges . . . efter de ovenfor givne regler“.

24. Efter § 51 indsættes som ny § 51 a:

„§ 51 a. Det påhviler kommunen at drage omsorg for, at der ydes syge og invaliderede børn, hvis forældre ønsker det, herunder også børn, der er ude over den undervisningspligtige alder, undervisning svarende til folkeskolens almindelige undervisning.

Stk. 2. Såfremt børnene kan undervises i skolen, hvis de befordres derhen, påhviler det kommunen at indrette den nødvendige befordring til og fra skole. Når denne ordning er godkendt af skoledirektionen, for købstædernes vedkommende af undervisningsministeriet, bidrager skolefonden med halvdelen af de dertil medgående udgifter; af dette beløb refunderer statskassen halvdelen.

Stk. 3. Såfremt børnene gennem længere tid på grund af smittefare eller af hensyn til deres sundhed eller velfærd ikke kan undervises i skolen, skal der i det omfang, deres helbred tillader det, indrettes undervisning i deres hjem eller på den institution, hvor de har ophold.

Stk. 4. Det påhviler kommunen at indrette den fornødne undervisning på de i kommunen beliggende sygehuse, behand-

lingshjem og andre institutioner, der modtager børn i skolealderen, medmindre børnene undervises ved børneforsorgens eller særforsorgens foranstaltning, eller der på anden måde sørges for fyldestgørende undervisning. Vedkommende institution har pligt til at stille egnede lokaler til rådighed for dette formål. Bestemmelser om denne undervisning optages på kommunens skoleplan og undervisningsplan.

Stk. 5. Udgifterne ved den i stk. 3 og 4 omhandlede undervisning afholdes af kommunen, dog således at udgifterne ved undervisning af børn, der er hjemmehørende i andre kommuner, refunderes af hjemstedskommunen efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler. For så vidt undervisningen er godkendt af skoledirektionen, for købstædernes vedkommende af undervisningsministeriet, yder statskassen tilskud til lærerlønningerne efter de herom gældende regler, jfr. lærerlønningens § 44 og lov om statstilskud til Københavns kommunale skolevæsen“.

25. § 61 affattes således:

„§ 61. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at private tilhørende grunde, bygninger, vandarealer m. m. eller dertil knyttede rettigheder, såvel som private rettigheder, der er knyttet til i kommunens eje værende grunde, bygninger m. v., helt eller delvis skal afstås mod erstatning, når det er nødvendigt at kunne råde over dem til tilvejebringelse eller udvidelse af kommunale skoler, herunder tjenesteboliger for lærerne, lege- og gymnastikpladser, idrætspladser og skolehaver. For landkommunernes vedkommende skal beslutning herom godkendes af skoledirektionen.

Stk. 2. Ved ekspropriation i henhold til stk. 1 finder bestemmelserne i landsbygge-loven § 56, stk. 3-6, og §§ 57-59 tilsvarende anvendelse, således at klager over ekspropriationer afgøres af boligministeren efter forhandling med undervisningsministeren. I Københavns kommune foretages ekspropriation og taksation efter de i bygge-lov for København §§ 41-43 givne regler.“

26. § 63, stk. 1, affattes således:

„*Stk. 1.* Til kommuner uden for København, Frederiksberg og Gentofte yder staten følgende tilskud til dækning af kommu-

nernes udgifter ved opførelse af nye eller tilbygning til ældre skolebygninger i medfør af nærværende lov, for så vidt planer og tegninger til de pågældende byggearbejder er godkendt af skoledirektionen, for købstædernes vedkommende af byrådet:

Til gymnastiksal med inventar el- ler, hvis gymnastiksal forefindes, til svømmehal med inventar og øvrige udstyr, ikke over	kr. 20 000
Til sløjdlokale med inventar og øvrige udstyr, ikke over	10 000
Til skolekøkken med inventar og øvrige udstyr, ikke over	10 000
Til skolelokale med inventar, ikke over	9 500
Til bibliotek og læsestue med in- ventar og øvrige udstyr, ikke over	10 000
Til et lokale, beregnet til undervis- ning af ungdom ude over den undervisningspligtige alder, med inventar, ikke over	9 500
Til et lokale, der efter 1. april 1958 er indrettet til undervisning i naturlære, med inventar og øvri- ge udstyr, ikke over	10 000
Til skolelokaler med inventar for 8. hovedskoleklasse, 9. klasse og 10. klasse, såfremt undervisningen for disse årgange gennemføres ved centralisering, for hvert lo- kale, ikke over	19 000
Til et værkstedslokale til brug ved den erhvervsbetonede undervis-	

ning i 8. hovedskoleklasse, 9. klasse og 10. klasse, med inven- tar og øvrige udstyr, ikke over .	kr. 20 000
Til hvert klasselokale med inven- tar, der indrettes til oprettelse af realafdeling i kommuner, hvor der ikke inden 1. april 1958 har været kommunal eksamensskole, ikke over	9 500
Til skolehave, ikke over	500
Til idrætsplads, for så vidt der ikke opnås tilskud til pladsens anlæg i medfør af stk. 3, ikke over	2 000“

27. I § 63, stk. 2, ændres ordene „lov nr. 219 af 11. juni 1954 om ungdomsundervisning m. v.“ til: „lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v.“

28. I § 64, stk. 1, indsættes efter ordene „hertil sigtende afvigelser“ ordene: „— herunder oprettelse i tilknytning til hovedskolen af særlige klasser for børn under den undervisningspligtige alder —“.

§ 2.

De nærmere ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser fastsættes af undervisningsministeren, der endvidere bemyndiges til at lade lov nr. 160 af 18. maj 1937 om folkeskolen optrykke og bekendtgøre med de ændringer, der er fastsat i de i indledningen til nærværende lov nævnte love og i nærværende lov.

Bemærkninger til lovforslaget.

Til § 1.

Ved lov nr. 63 af 7. juni 1958 blev der gennemført en række betydningsfulde ændringer af lov om folkeskolen. Hovedformålet hermed var at tilvejebringe en skoleordning, hvorunder der var balance mellem den eksamensfri skole og eksamensskolen og lige muligheder for børn i byskolen og børn i skolen på landet.

Folkeskolen består herefter såvel i byerne som på landet af en 7- eller 8-årig hovedskole, der kan videreføres med en 9. klasse. Den kan desuden omfatte en 3-årig realafdeling i tilslutning til 7. skoleår.

Under arbejdet med gennemførelsen af denne nyordning har der vist sig at være en betydelig interesse blandt skolemyndigheder for en videre udbygning af folkeskolen i overensstemmelse med de principper, der fandt udtryk i 1958-loven. Nærværende lovforslag tilsigter gennem nogle mindre ændringer i folkeskoleloven at åbne mulighed for at imødekomme sådanne ønsker.

Ministeriet har således fra flere kommuner modtaget andragender om tilladelse til at oprette en 10. klasse i fortsættelse af folkeskolens 9. klasse, idet der har vist sig behov for en sådan viderefø-

relse af undervisningen. Også læseplanudvalget for folkeskolen har i sin i marts 1960 afgivne betænkning, Undervisningsvejledning for folkeskolen (I), givet udtryk for ønsket om *indførelse af et 10. skoleår* i tilslutning til 9. klasse. Det hedder herom i udvalgets betænkning:

„Udvalget har ved flere lejligheder været inde på spørgsmålet om et 10. skoleår bygget oven på 9. klasse og ønsker i den anledning at gøre følgende bemærkninger:

Den til realeksamen knyttede uddannelse er jo 10-årig. Det må på baggrund heraf anses for ganske rimeligt, at elever, der gennemgår 8.-9. klasse, har mulighed for at få en lige så lang uddannelsesetid inden for folkeskolens rammer, uden at de skal overføres til realafdelingen. Der må tilvejebringes lighed med hensyn til antallet af trin inden for de to afdelinger.

Under forudsætning af, at dette sker, vil der være tilvejebragt yderligere muligheder for at føre de elever, som søger 8.-9. klasserne, frem til uddannelser, ved hvis påbegyndelse der stilles særlige krav med hensyn til forudgående skoleuddannelse.

Efter udvalgets vurdering må der i det hele være mulighed for inden for rammerne af et 10. skoleår at tilrettelægge en undervisning, der kan tilpasses forskellige uddannelser og indgå som den for de pågældende uddannelser nødvendige forberedende undervisning. Det bør i denne forbindelse fremhæves, at der kan tænkes uddannelser af kortere varighed i direkte forlængelse af 9. klasse. Der bør tilvejebringes mulighed for, at elever gennem et kursus af 3, 6 eller 9 måneders varighed kan erhverve sig bestemte kvalifikationer.

I det hele vil en sådan udbygning af den almene del af folkeskolen bidrage til den smidiggørelse af vort uddannelsessystem, som man fra alle sider finder ønskelig.“

Ministeriet har under den nugældende ordning ikke haft mulighed for at godkende indførelse af klasser for 10. skoleår ved bestemmelse på skoleplanen i de kommuner, der har ønsket sådanne klasser oprettet. De pågældende kommuner har således ikke kunnet opnå statstilskud til de med undervisningen i disse klasser forbundne lærerlønudgifter m. v.

Man finder det imidlertid rimeligt og ønskeligt, at der ud fra hensynet til en videre udbygning og smidiggørelse af folkeskolens undervisningssystem kan ydes kommunerne økonomisk støtte til oprettelse af disse klasser efter samme regler som folkeskolens øvrige klasser.

Nærværende lovforslag tilsigter at skabe den fornødne lovhjemmel herfor og at fastlægge de administrative retningslinjer for undervisningen i de omhandlede klasser.

Ministeriet har endvidere fra nogle kommuner modtaget andragender om godkendelse af, at der i tilknytning til folkeskolen oprettes *børnehaveklasser*, hvori børnene gennem det sidste år før undervisningspligtens indtræden kan forberedes til den egentlige skolegang. Også Dansk Børnehaveråd har henstillet til ministeriet, at der tages skridt til en forsøgsmæssig indførelse af børnehaveklasser i folkeskolen. Ministeriet finder det ønskeligt og rimeligt, at der åbnes mulighed for, at kommuner, der ønsker det, som en forsøgsordning kan oprette børnehaveklasser, og man stiller derfor forslag om en hertil sigtende ændring i lovens § 64.

Om de nærmere enkeltheder henvises til de nedenfor anførte bemærkninger til forslaget hovedpunkter.

Herudover har man ønsket at opnå en løsning af problemerne omkring de særlige *afgangsprøver* ved udgangen af 8. hovedskoleklasse m. v. og omkring undervisningen af *syge og invaliderede børn* samt på spørgsmålet om kommunernes forpligtelser til at sørge for *vederlagsfri undervisning* af børn, der søger realafdelingen i en privat realskole. Endvidere har man foreslået visse ændringer i lovens regler om *tilskud til skolebyggeri*. Der henvises herom i det hele til de nedenfor anførte bemærkninger.

Forslaget *øvrige bestemmelser*, hvorom der ligeledes henvises til bemærkningerne nedenfor, tilsigter i det væsentlige gennem en å jour-føring af lovens henvisninger til andre lovbestemmelser at bringe denne i harmoni med den øvrige lovgivning.

I. Indførelse af 10. skoleår.

(Ændringerne nr. 1, 3, 5, 9—13, 15, 17, 22 og 26).

De foreslåede ændringer er udformet i overensstemmelse med det hovedsynspunkt, at undervisningen i 10. skoleår bør være en fortsættelse af den i 8. hovedskoleklasse og 9. klasse meddelte undervisning (nr. 9-13), og at klasserne for 10. skoleår i administrativ-økonomisk henseende følger de for 9. klasse gældende regler, således med hensyn til kommunernes forpligtelse til at afholde udgifterne til undervisning og læremidler for elever, der følger undervisningen i en anden kommune (nr. 3), og til at modtage elever fra andre kommuner (nr. 5), statstilskud efter reglerne i lov om ungdomsskoler og aftenskoler m. v. (nr. 15), tilskud til

befordring af elever til undervisning uden for hjemstedskommunen (nr. 22) og statstilskud til skolebyggeri (nr. 26).

II. Forsøgmæssig indførelse af børnehaveklasser.

(Ændring nr. 28).

Efter den nugældende udformning af folkeskolelovens § 64 kan ministeriet ikke godkende forsøgsarbejde, som går ud på oprettelse af særlige klasser for børn under den alder ($6\frac{1}{2}$ år), i hvilken børnene efter lovens § 43, stk. 2, kan forlanges indskrevet i folkeskolen. Det må anses for ønskeligt, at der åbnes mulighed for et sådant forsøgsarbejde, således at der kan indvindes erfaringer for, hvorvidt børnehaveklasser bør indføres som en del af folkeskolen, og hvorledes arbejdet i sådanne klasser nærmere bør tilrettelægges og afgrænses. Ministeriet har som foran anført fra flere kommuner modtaget andragender om tilladelser til at oprette børnehaveklasser.

III. Afgangsprøver efter 8. hovedskoleklasse m. v.

(Ændringerne nr. 7 og 8).

Efter folkeskolelovens § 13, stk. 2, således som denne bestemmelse er affattet ved loven af 7. juni 1958, skal der for børn, der går ud af skolen ved undervisningspligtens ophør eller senere, udfærdiges afgangsbeviser, hvori der gives meddelelse om, hvilke fag undervisningen efter det 5. skoleår har omfattet, og om børnenes standpunkt i en række nærmere angivne fag. Denne meddelelse gives for hvert af fagene i ord og må tidligst i 8. hovedskoleklasse være baseret på særlige afgangsprøver i fagene. Der angives ingen gennemsnitskarakterer eller hovedkarakter. Foruden meddelelserne om elevernes standpunkt i de pågældende fag gives der i afgangsbeviserne en samlet udtalelse om deres arbejde, flid og opførsel i skolen. For elever, der vil søge optagelse i en realafdeling eller i l. gymnasieklasse ved en anden skole end deres hidtidige, skal der desuden gives en særlig udtalelse om, hvorvidt vedkommende elev efter skolens skøn vil kunne følge den ønskede fortsatte undervisning og gennemføre denne på normal tid.

For elever, der går ud af skolen efter at have fuldført undervisningen i realafdelingens ældste klasse, gælder de særlige regler i lovens § 22, hvorefter denne undervisning afsluttes med realeksamen. For elever, der har bestået denne eksamen, skal der efter lovens § 22, stk. 5, udstedes beviser herfor med angivelse af deres årskarakterer og deres karakterer i de enkelte fag ved eksamensprøverne. Det er herved forudsat, at der i eksamensbeviset

ikke angives gennemsnits- eller hovedkarakterer, men i modsætning til de afgangsbeviser, der efter § 13, stk. 2, udfærdiges på grundlag af særlige afgangsprøver i 8. hovedskoleklasse og 9. klasse, vil meddelelsen om resultatet i de enkelte prøver kunne angives ved anvendelse af talkarakterer.

Fra læseplansudvalget for folkeskolen har ministeriet modtaget indstilling om, at der skabes mulighed for anvendelse af talkarakterer i forbindelse med de særlige afgangsprøver i 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, og — under forudsætning af indførelse af et 10. skoleår i tilslutning til 9. klasse — tillige i 10. klasse. Udvalget er énstemmigt gået ind for den opfattelse, at anvendelse af talkarakterer ved prøverne er en afgørende forudsætning for, at undervisningen i disse klasser kan nyde lige anseelse i erhvervslivet med den undervisning, der afsluttes med realeksamen, og at en ændring på dette punkt derfor er et nødvendigt led i bestræbelserne for at skabe lige muligheder for de elever, der forlader skolen efter den fortsatte undervisning i 8.-10. skoleår.

De foreslåede ændringer er udformet i overensstemmelse med disse synspunkter.

Specielt med hensyn til den foreslåede ændring i § 13, stk. 2, (nr. 7) bemærkes, at det ikke hermed er hensigten at skabe mulighed for afholdelse af afgangsprøver for elever, der forlader skolen ved udgangen af 7. skoleår.

IV. Undervisning af syge og invaliderede børn.

(Ændringerne nr. 23 og 24).

Efter de nugældende bestemmelser i lovens § 51 påhviler det kommunerne at drage omsorg for, at alle undervisningspligtige børn, hvis forældre ønsker dem indskrevet i folkeskolen, kan få fyldestgørende undervisning. For så vidt et barn på grund af sygdom ikke kan deltage i den almindelige undervisning i skolen, må der indrettes særskilt undervisning for barnet, og skolefonden bidrager da med $\frac{1}{3}$ af de dertil medgående udgifter.

Et særligt forhold foreligger, når et barn, der underkastes langvarig behandling på et sygehus eller kuranstalt, skal have undervisning. I bemærkningerne til bestemmelserne i § 51 blev det ved lovforslagets forelæggelse i folketingssamlingen 1936-37 herom anført, at det „efter de almindelige regler kan påhvile den kommune, i hvilken sygehuset ligger, at foranstalte og bekoste denne særundervisning, selv om barnet er hjemmehørende i en anden kommune; i sådanne tilfælde synes det imidlertid rimeligt, at undervisningen bekostes af barnets hjemstedskommune“.

Ved disse regler blev de i lov om foranstaltninger til tuberkulose bekæmpelse af 12. marts 1918 § 9 fastsatte bestemmelser om fordeling af udgifterne ved særundervisning af tuberkuløse børn opretholdt uændret. Herefter afholdes sådanne udgifter af vedkommende hjemstedskommune, hvem statskassen godtgør de tre fjerdedele.

Den omtalte ret til undervisning er i lovbestemmelsen begrænset til undervisningspligtige børn. Ved lov af 11. juni 1954 om vederlagsfri undervisning m. v. i de offentlige højere almenkoler blev den undervisningspligtige børn ved grundlovens § 76 sikrede ret til vederlagsfri undervisning udstrakt til at gælde også for unge over undervisningspligtig alder, og ved loven af 7. juni 1958 blev der i overensstemmelse hermed optaget bestemmelser i folkeskolelovens § 3, stk. 1 og 2, om vederlagsfri undervisning og læremidler i 8. hovedskoleklasse, i 9. klasse og i den 3-årige realafdeling. Ministeriet finder det meget ønskeligt, at den i § 51 hjemlede ret for ethvert barn til at modtage undervisning, også hvor dette kun kan ske ved iværksættelse af særlige foranstaltninger, på tilsvarende måde udstrækkes til at gælde også børn over den undervisningspligtige alder. Det må forekomme urimeligt, om der ikke gives de nu i § 51, stk. 2, omhandlede børn, hvis helbredstilstand er en hindring for, at de kan møde i skolen, adgang til vederlagsfri undervisning svarende til undervisningen i folkeskolens 8.-10. skoleår. Man finder i denne forbindelse anledning til at fremhæve, at de syge og invalideredes ret til undervisning også ud over den undervisningspligtige alder ikke bør begrænses, selv om deres helbredstilstand gør det tvivlsomt eller måske udelukker, at de senere vil kunne udnytte de erhvervede skolekundskaber.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at der i stedet for de hidtidige bestemmelser i slutningen af lovens § 51 om undervisning af svagelige børn som § 51a optages en ny bestemmelse om undervisning af syge og invaliderede børn, i hvilken det (i stk. 1) fastslås, at kommunernes forpligtelser i så henseende ikke længere er begrænset til at omfatte børn i den undervisningspligtige alder. Det forudsættes dog, at børn, der undervises ved børneforsorgens eller særforborgens foranstaltning, ligesom hidtil er undtaget fra disse regler.

For nogle af de invaliderede børn gælder det, at deres liv eller helbred udsættes for fare, hvis de skal gå i skole. For andres vedkommende vil forholdene i det hele tale for ikke at lade dem gå i skole. Hvor det imidlertid overhovedet er forsvarligt, bør sådanne børn modtages i skolen. Dette gælder ubetinget i de tilfælde, hvor barnets helbred

alene hindrer, at det tilbagelægger vejen til og fra skole ved egen hjælp. Det har stor betydning for disse børn, at de ikke isoleres, men opnår kontakt med andre børn. Det foreslås derfor (i stk. 2), at der i sådanne tilfælde iværksættes befordring af børnene, og at der ydes tilskud hertil efter de for befordring af skolebørn i øvrigt gældende regler, jfr. herom lovens § 50, stk. 2.

Endvidere foreslås det (i stk. 4) som en naturlig følge af den allerede bestående pligt til at sørge for undervisning af børn, der er indlagt til langvarig behandling på sygehuse m. v., at der foreskrives pligt for vedkommende institution til at stille egnede lokaler til rådighed for undervisningen.

Endelig foreslås det (i stk. 5), at der skabes grundlag for at yde tilskud til de med undervisningen forbundne lærerlønsgudgifter efter samme regler som de for folkeskolens almindelige undervisning gældende. Den foran nævnte særlige regel om fordeling af udgifterne ved undervisning af tuberkuløse børn forudsættes herved afløst af de almindelige regler.

V. Vederlagsfri undervisning.

(Ændring nr. 4).

Ved loven af 7. juni 1958 blev der ved en ændring af folkeskolelovens § 3, stk. 2, gennemført en udvidelse af de i loven om vederlagsfri undervisning fastsatte bestemmelser til også at omfatte private realskoler i tilfælde, hvor en kommune har truffet aftale med en privat realskole om optagelse af børn fra den pågældende kommune. Det forudsættes herved, at kommunen ikke ved en sådan aftale frigøres for pligten til efter lovens § 3, stk. 2, at betyde vederlagsfri undervisning i en offentlig skole af børn, hvis forældre uanset kommunens aftale med en privat realskole måtte ønske børnene optaget i en offentlig skoles realafdeling.

Ved lovens § 3, stk. 3, er der foreskrevet en hertil svarende pligt for kommuner, der har indrettet en realafdeling, til i disse klasser at modtage elever med hjemsted i kommuner, der ikke selv — alene eller gennem skoleforbund — har indrettet den omhandlede undervisning. Denne pligt er imidlertid begrænset til at gælde i det omfang, hvori pladsforholdene ved de pågældende skoler tillader det.

I tilfælde, hvor elevens hjemstedskommune ikke har oprettet egen realafdeling, og hvor pladsforholdene i de omliggende kommuners realafdelinger ikke tillader henvisning til en af disse skoler, vil elevens mulighed for at opnå vederlagsfri undervisning i en realafdeling således kunne være afhængig af, at kommunen har indgået aftale med en privat

realskole om optagelse af børn, hvis forældre ønsker det.

Under henvisning hertil foreslås bestemmelsen ændret, således at kommunens pligt til at bekoste undervisningen i en privat skoles realafdeling ikke længere betinges af, at der foreligger en aftale med vedkommende skole.

Samtidig foreslås det ved ordene „for de børn, hvis forældre ønsker det“ at præcisere, at kommunen som ovenfor nævnt ikke ved aftale med en privat skole er frigjort for pligten til at bekoste vederlagsfri undervisning i en offentlig skoles realafdeling.

En kommunes aftale med en privat realskole vil i den omhandlede henseende herefter alene betyde, at kommunen frigøres for pligten til at bekoste undervisningen i en anden privat realskole.

En kommunes aftale med en anden kommune (skoleforbund), hvorved der er tilsikret eleverne adgang til optagelse i denne kommunes (skoleforbunds) realafdeling(er), vil derimod på samme måde som indgåelse af egentligt skoleforbund om undervisning i realafdeling, frigøre kommunen for pligten til at bekoste undervisningen for de børn, hvis forældre måtte ønske dem optaget i realafdelingen i en privat skole eller i en kommune, der ikke er omfattet af aftalen.

VI. Tilskud til skolebyggeri.

(Ændring nr. 26).

I forhold til de nugældende bestemmelser i lovens § 63, stk. 1, betegner den foreslåede affattelse følgende ændringer:

a) Ved skoler, hvor gymnastiksal forefindes, vil der kunne ydes tilskud (af samme størrelse som til gymnastiksal) til opførelse og indretning af en svømmehal til brug ved undervisningen i svømning under faget legemsøvelser, jfr. herom lovens § 17, stk. 5, 3. afsnit. Denne ændring er begrundet i det ønskelige i, at der i videst muligt omfang sikres skolebørnene adgang til at opøve svømmefærdighed.

b) Mulighederne for at yde tilskud til indretning af lokaler for undervisning i naturlære er ikke begrænset til tilfælde, hvor lokalet opføres i forbindelse med oprettelse af realafdeling. Det bemærkes herved, at der allerede fra 6. skoleår skal optages undervisning i naturlære, jfr. lovens § 17, stk. 2. Indretning af et særligt lokale til brug ved undervisning i dette fag vil dog sjældent være hensigtsmæssig ved skoler, der ikke omfatter klasser for 8.-10. skoleår.

c) Der kan ydes tilskud til indretning af skolelokaler for 10. klasse efter samme regler som de for

lokaler for 8. hovedskoleklasse og 9. klasse gældende. Der henvises herom til bemærkningerne foran i afsnit I.

d) Ud over de foran nævnte tilskud til indretning af lokaler for 8. hovedskoleklasse, 9. og 10. klasse, betinget af, at undervisningen for disse klasser gennemføres ved centralisering, vil der kunne ydes tilskud på indtil 20 000 kr. til indretning af særlige såkaldte værkstedslokaler til brug ved den erhvervsbetonede undervisning i disse klasser. Der tænkes herved på lokaler, der er specielt indrettet med henblik på undervisningen i praktisk arbejde inden for træfagene, bygge- og anlægsgagene, metalfagene og de mekaniske fag. Sådanne lokaler vil i et vist omfang kunne indrettes ved udbygning af bestående træ- eller metalsøjdllokaler, og det er da en selvfølge, at de til det pågældende lokale eventuelt tidligere ydede tilskud bringes til fradrag i det tilskud, der vil kunne opnås efter den foreslåede nye bestemmelse.

Opførelsen af særlige værkstedslokaler vil efter de foreliggende vejledende planer for lokalernes størrelse og indretning kræve forholdsvis kostbare investeringer, og det foreslås derfor, at der bliver mulighed for at yde tilskud med samme beløb som til opførelse af gymnastiksal og svømmehal.

Det bemærkes, at der ved tekstanmærkning på de årlige bevillingslove er tilvejebragt hjemmel for at yde supplerende tilskud til skolebyggeri med et beløb, der er 60 pct. højere end de i henhold til folkeskolelovens § 63 ydede tilskud.

VII. Øvrige ændringer.

(Nr. 2, 3, 6, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 25 og 27).

Til nr. 2 og 18.

Forslaget hidrører fra det af ministeriet nedsatte udvalg vedrørende undervisningen af børn, der ikke kan følge den almindelige undervisning, og skyldes i første række ønsket om at tilvejebringe en fællesnordisk terminologi inden for det pågældende område. Udvalget har endvidere fundet, at udtrykket „særundervisning“ kan opfattes med en nedsættende klang, medens på den anden side betegnelsen „specialundervisning“ giver en antydning af, at der er tale om en opgave, der stiller særlige krav til de lærere, der skal løse den.

Da den af udvalget foreslåede terminologi allerede har vundet vid udbredelse i det praktiske skolearbejde, findes det rimeligt, at bringe lovens udtryk i overensstemmelse hermed.

Til nr. 3, 6, 15, 16, 21 og 27.

Forslagene skyldes ændringer i de love, hvortil der henvises i de pågældende bestemmelser i folkeskoleloven. Efter henstilling fra justitsministeriets lovkontor har man ved den nu foreslåede affattelse af henvisningerne til andre love undladt at anføre disses nummer og dato.

Til nr. 20.

Den ved lovens § 46 i slutningen givne bestemmelse om, at skoletilsynslovens § 5, stk. 3, og § 11, 2) er gældende i Københavns kommune, hvor skoledirektionen varetager skolekommissionens hverv med hensyn til privat underviste børn, er nu udtrykkeligt optaget i friskoleloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 214 af 21. maj 1960, § 3, stk. 1, og § 13, hvorhos det i skoletilsynslovens § 45, således som denne bestemmelse er affattet ved lov nr. 58 af 21. februar 1962, er anført, at Københavns skoledirektion træffer afgørelse i alle sager vedrørende denne kommunes skolevæsen, der ikke er henlagt til andre myndigheder.

Samtidig med den herefter foreslåede ophævelse af folkeskolelovens bestemmelse om de omhandlede forhold har man fundet det naturligt at lade de umiddelbart foranstående ophævelsesbestemmelser, der har udtømt deres virkning, udgå af loven.

Til nr. 25.

Efter de nugældende bestemmelser i lovens § 61, hvis affattelse i det hele er uændret siden den oprindelige folkeskolelov af 18. maj 1937, foretages ekspropriationer af arealer til skoleformål efter de for den pågældende kommune stadfæstede bestemmelser i vejvedtægt eller bygningsreglement om afståelse af arealer til vejformål.

For så vidt ingen sådanne bestemmelser måtte være stadfæstet, er det i loven bestemt, at ekspropriation i landkommuner skal foretages af en landvæsenkommission, der i overværelse af et medlem af skoledirektionen træffer afgørelse af, hvilke grundstykker ekspropriationen skal omfatte; erstatningen skal i disse tilfælde i mangel af mindelig overenskomst fastsættes af de i henhold til udstykningsloven beskikkede jordboniteringsmænd. I købstadkommuner, for hvilke der ikke er stadfæstet vedtægtsbestemmelser om taksation ved afståelse af arealer til gader og veje, skal ekspropriationen foretages efter de for Københavns kommune gældende regler. Disse regler findes nu i byggelov for København §§ 41-43.

Ved vejbestyrelsesloven af 29. marts 1957 blev der gennemført en nyordning med hensyn til de taksationsmyndigheder, som fastsætter erstatninger ved ekspropriationer til vejformål uden for København, således at erstatningsfastsættelsen blev henlagt til en fælles taksationskommission for hver amtsrådsreds med de inden for dens grænser beliggende købstæder og med adgang til anke til en overtaksationskommission, jfr. §§ 27-30 i nævnte lov. Ordningen tilsigtede at opnå en større ensartethed i erstatningsafgørelserne.

Samtidig med denne lovs ikrafttræden den 1. august 1957 bortfaldt i henhold til lovens § 59 de i medfør af den hidtidige lovgivning stadfæstede bestemmelser om taksation i gade- og vejvedtægter for kommuner uden for København.

Ved landsbyggeoven af 10. juni 1960 § 67 ophævedes endvidere de i medfør af den hidtidige bygningslovgivning m. v. stadfæstede kommunale bygningsvedtægter og bygningsreglementer, og samtidig blev erstatningsfastsættelsen ved ekspropriationer i medfør af denne lov henlagt til vejbestyrelseslovens taksationsmyndigheder, jfr. lovens § 58. Ved landsbyggeoven er der endelig tilvejebragt en række for købstæderne og for landet uden for København og Frederiksberg gældende fælles bestemmelser om fremgangsmåden ved ekspropriation, om delvis ekspropriation af en ejendom og om principperne for erstatningsfastsættelsen, jfr. nærmere lovens §§ 56, stk. 3-6, 57 og 59.

Efter at grundlaget for den i den nugældende folkeskolelovs § 61 forudsatte sondring i den her omhandlede henseende mellem kommuner, for hvilke der er stadfæstet vedtægtsbestemmelser om taksation ved afståelse af arealer til vejformål, og andre kommuner, og mellem landkommuner og købstæder, således er bortfaldet, og da det findes ønskeligt, at der såvel med hensyn til erstatningsfastsættelserne som med hensyn til fremgangsmåden ved ekspropriationer m. v. følges ensartede regler, uanset hvilke formål ekspropriationerne tjener i de enkelte tilfælde, foreslås det, at bestemmelserne i landsbyggeovens § 56, stk. 3-6 og §§ 57-59 bringes i anvendelse også ved ekspropriationer til de af folkeskoleloven omfattede formål. Med hensyn til afgrænsningen af disse formål er der ved den foreslåede affattelse af paragraffens stk. 1 ikke tilsigtet nogen ændring i forhold til de hidtidige bestemmelser, medens man med hensyn til angivelsen af de formuegoder, der kan være genstand for ekspropriation, har benyttet samme formulering som i byggelov for København § 41, stk. 1 og i landsbyggeovens § 56, stk. 1.

Under hensyn til bestemmelsen i skoletilsynslovens § 19, stk. 2, hvorefter skoledirektionen for landkommunernes vedkommende skal godkende valget af byggegrund for opførelse af skolebygninger

m. v., foreslås det endvidere, at beslutning om ekspropriation for landkommunernes vedkommende skal godkendes af skoledirektionen.
